

Tietoa opioidi- kipulääkityksestä

Etelä-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Lääkeaine ja sen vaikutustapa

Sinulle on aloitettu vahva opioideihin kuuluva kipulääke sairautesi aiheuttaman kivun hoitoon. Opioidit ovat morfiinin kaltaisia, vahvoja kipulääkkeitä. Ne vaikuttavat pääosin keskushermostossa estäen kivun välittymisen.

Lääkärin sinulle määräämä **pitkävaikutteinen opioidi** on kauppanimeltään:

Annos: _____

Annos: _____

Lääkärin sinulle määräämä **lyhytvaikutteinen opioidi** on kauppanimeltään:

Annos: _____

Annos: _____

Annos: _____

Annostelu

Opioidit annostellaan tavallisimmin suun kautta otettavina tabletteina. Pitkävaikutteinen opioidi annostellaan yleensä kahdesti vuorokaudessa, aamuin ja illoin. Lääkkeen voit ottaa joko ruokailun yhteydessä tai tyhjään mahaan riittävän nestemäärän kera. Kipulääke tehoaa parhaiten, kun otat lääkkeen säännöllisesti (esim. klo 8 ja 20). Lyhytvaikutteista opioidia voit ottaa lääkeohjeen mukaan, jos tunnet kivun lisääntyvän pitkävaikutteisen opioidin käytöstä huolimatta. Näillä lääkkeillä ei ole kattoannosta, joten kivun lisääntyessä lääkitystä voidaan aina lisätä. Lääkäri määrää lääkkeen annostuksen ja arvioi tilannetta uudelleen tarvittaessa.

Kivun arviointi

Kivun voimakkuuden määrittelyllä pyrimme löytämään sinulle sopivan kivunlievityskeinon. Parhaiten kivun arviointi ja seuranta onnistuu kipumittarin avulla. Puhelimessa tai kontrollikäynnilläsi pyydämme sinua arvioimaan kipuasi asteikolla 0–10. Asteikolla 0 tarkoittaa kivuttomuutta ja 10 pahinta mahdollista kipua.

Yleisimmät haittavaikutukset

Yleisimpänä opioidien käyttöön liittyvänä haittavaikutuksena on ummetus. Ummetusta voidaan hoitaa ja ennaltaehkäistä heti opioidihoidon alusta ummetuslääkkein ja lisäämällä nesteen nauttimista.

Ummetuksen ehkäisynä tai hoitona käytetään suolen sisällön nestemäärää lisääviä lääkkeitä (esim. Pegorion®, Movicol® tai Levolac®) tai suolta stimuloivia valmisteita (esim. Laxoberon®). Opioideista aiheutuvan ummetuksen hoitoon on mahdollista kokeilla myös tähän tarkoitettuja lääkevalmisteita (esim. Relistor®, Moventig®). Hoitohenkilökunnalta saat tarvittaessa lisää ohjeita.

Opioidit voivat aiheuttaa myös pahoinvointia ja väsymystä, mutta yleensä nämä oireet helpottuvat muutamassa päivässä. Tarvittaessa pahoinvointiin voidaan aloittaa lääkitys. Jos pahoinvointi jatkuu pidempään tai on hankalaa, ota yhteyttä hoitohenkilökuntaan.

Muuta huomioitavaa

Psyykkisen riippuvuuden kehittyminen opioidi-lääkitykseen on vakavasti sairailta ihmisillä erittäin harvinaista. Kovan kivun hoidossa opioidi ei tuota samanlaista mielihyvää ja pakonomaista tarvetta lääkkeen käyttöön kuin silloin, kun lääkettä käytetään huumausaineena. Lääkinnällinen käyttö vakavan kivun hoidossa johtaa harvoin opioidien väärinkäyttöön.

Fyysinen tottuminen opioideihin vakavasti sairailta, kivuliailla potilailla on sen sijaan normaali fysiologinen ilmiö. Tästä johtuen potilaalle tulee vieroitusoireita, mikäli opioidi-annosta vähennetään äkillisesti. Jos lääkäri katsoo lääkkeen lopettamisen tarpeelliseksi, vieroitusoireet ovat hallittavissa lääkkeen asteittaisella vähentämisellä.

Autolla ajo

Opioidit voivat heikentää kykyäsi ajaa autoa. Opioidien käyttö ei kuitenkaan aina estä auton käyttöä. Opioidien vaikutukset ajamiseen vähenevät lääkemannoksen ollessa vakiintunut parin – kolmen viikon ajan. Autolla ajoa on syytä välttää lääkitystä aloittaessa tai annosta suurennettaessa sekä 1–3 tuntia lyhytvaikutteisen opioidilääkkeen otosta. Aina jos lääke aiheuttaa sinulle tokkuraisuutta, väsymystä, sekavuutta tai heikentää ajokykyäsi muutoin, sinun ei pidä lähteä ajamaan autoa. Vastuu liikenteen turvallisuudesta on sinulla itselläsi.

Resepti

Opioidien hankkimiseksi tarvitset lääkäriltäsi reseptin. Lääkäri voi uusia reseptin puhelimitsekin mutta on hyvä huomioida, että lääkkeesi riittävät seuraavaan sovittuun kontrollikäyntiin asti. Ota yhteyttä hoitohenkilökuntaan, jos huomaat lääkkeen kuitenkin loppuvan ennen sovittua käyntiä.

Eryiskorvattavuus

Vakavaa sairautta, mm. syöpää sairastava potilas on oikeutettu opioidi-kipulääkkeiden erityiskorvattavuuteen muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Saadaksesi korvauksen tarvitset siihen lääkäriltäsi B-lausunnon. Eryiskorvauksen saa kipulääkkeistä, jotka on ostettu apteekista sen jälkeen, kun B-lausunto on toimitettu Kelaan.

Yhteystiedot

Jos sinulla on kysyttävää tai tarvitset neuvoa käyttäessäsi lääkettä, ota yhteyttä:

- **Arkipäivisin** omaan hoitavaan yksikköön.
- **Viikonloppuisin sekä ilta- ja yöaikaan**
  1. Ensisijaisesti oma terveyskeskus aukioloaikojen mukaisesti
  2. Seinäjoen keskussairaala puh. 116 117

Lähteet

Peake, M. (3.6.2015). Tietoa opioidi-kipulääkityksestä. Pohjois-Karjalan keskussairaala, Palliatiivinen yksikkö.

Tays, Syövän hoidon vastuualue. (23.3.2015). Tietoa opiaateista. Ohje nro 65.00.25.

Ohjeen laatinut: sairaanhoitaja Arja Heikkinen

Hyväksyjä: lääkäri Juho Lehto

Ohjeen muokannut Taysin ohjeesta sairaanhoitaja Johanna Järvi, (5.6.2018). Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Palliatiivinen keskus.

Hyväksyjä: lääkäri Kaisa Anttila, 5.6.2018.

